

EURÓPA 2036 (ALTERNATÍVNE SCENÁRE EKONOMICKÉHO, POLITICKÉHO A SPOLOČENSKÉHO VÝVOJA)**EUROPE 2036 (ALTERNATIVE SCENARIOS OF ECONOMIC, POLITICAL AND SOCIETAL DEVELOPMENT)**

Ivan KLINEC

abstrakt

Článok *Európa 2036 (Alternatívne scenáre ekonomického, politického a spoločenského vývoja)* obsahuje 4 alternatívne scenáre budúceho vývoja Európy v časovom horizonte budúcich 25 rokov. Scenáre sú vytvorené na základe matice globálnej zmeny, ktorá umožňuje modelovať budúci vývoj v časovom horizonte budúcich 25 rokov. Alternatívne scenáre zahrňujú najpravdepodobnejší a najžiaducejší scenár *Superveľmoc Európa*, ktorý počíta s vytvorením Spojených štátov európskych v danom časovom horizonte. Ďalšie tri scenáre *Puzzle Európa*, *Európa aliancií* a *Európa konfliktov* sú menej pravdepodobné, ale za určitých podmienok sa môžu naplniť.

Kľúčové slová: *alternatívne scenáre, globálna zmena, trhový štát, informačná spoločnosť, eko-sociálna trhové ekonomika*

abstract

The article *Europe 2036 (Alternative Scenarios of Economic, Political and Societal Development)* contains 4 alternative scenarios of future development of Europe in the time horizon of future 25 years. Scenarios are created on a base of matrix of global change, which allows to model future development over in the time horizon of future 25 years. Alternative scenarios include the most probably and most desirable scenario *Superpower Europe*, which envisages the creation of the United States of Europe in the given timeframe. The other three scenarios *Puzzle Europe*, *Europe of Alliances* and *Europe of Conflicts* are less probably, but under certain conditions can be fulfilled.

Keywords: *alternative scenarios, global change, market state, information society, eco-social market economy*

Úvod

Budúcnosť Európy je nepochybne spojená s budúcou podobou Európskej únie. Európska únia je projektom integrujúcim jednotlivé štáty Európy do jedného celku. Spoločná mena Euro ukazuje, že budúcnosťou Európy je vytvorenie jedného štátneho celku, ktorý by mal byť konkurencieschopným v podmienkach globálnej ekonomiky a svetového trhu a zároveň by mal zaistiť konkurencieschopnosť ekonomík jednotlivých krajín v týchto podmienkach.

Súčasná podoba Európskej únie je výsledkom procesu vývoja, ktorý je reakciou na predchádzajúce dva svetové konflikty, ktorých spúšťačmi boli konflikty medzi jednotlivými krajinami Európy. Európska únia je teda projekt primárne zameraný na eliminovanie možnosti vzniku ďalšieho konfliktu podobného rozsahu medzi jednotlivými krajinami Európy.

Budúcnosť Európy bude pravdepodobne budúcnosťou novej európskej supervelmoci, ktorá vytvorí podmienky pre mierovú koexistenciu jednotlivých národov Európy a zároveň vytvorí nový model ekonomiky, ktorý umožní mať Európe dominantné postavenie v podmienkach globálnej ekonomiky a svetového trhu.

Budúcnosť Európy bude vo významnej miere ovplyvňovaná prebiehajúcou civilizačnou transformáciou a vytvárajúcim sa novým globálnym prostredím, ktoré bude určovať parametre priestoru v ktorom sa nová podoba Európy bude vytvárať.

Budúca Európa bude mať novú podobu formujúceho sa štátu informačného veku a jednotlivé národné identity budú prispievať k kultúrnej rozmanitosti Európy, ktorá bude predstavovať významnú komparatívnu výhodu vo vznikajúcej globálnej civilizácii a v prostredí globálnej ekonomiky a svetového trhu.

Pomalšie tempo vytvárania spoločných inštitúcií a právnych, spoločenských a ekonomických systémov Európskej únie v porovnaní s rýchlym tempom napredovania napr. Číny sa postupom času môže premietnuť do väčšej stability ekonomického, spoločenského a politického systému Európskej únie.

Európa ako dominantná svetová supervelmoc predstavuje najpravdepodobnejší a zároveň najžiaducejší scenár budúceho vývoja Európskej únie. Realizácia takéhoto scenára by prispela k stabilizácii vytvárajúceho sa systému globálnej civilizácie a umožnila by vytvorenie etickej, sociálnej a humánnej dimenzie súčasného systému globálnej ekonomiky a svetového trhu. Realizácia takéhoto scenára by umožnila vytvorenie nového modelu eko-sociálnej trhovej ekonomiky, ktorý by umožnil väčšiu stabilitu vytvárajúcej sa ekonomiky informačného veku.

Po dvoch svetových konfliktoch by tak Európa prispela svetu ekonomickým a spoločenským systémom postaveným na princípoch spravodlivosti, etiky a humanizmu.

Postavenie Európy vo svete

Postavenie Európy vo svete sa v súčasnej dobe do značnej miery prehliada, Dôvodom je skutočnosť, že vytvárajúca sa Európska únia nemá jednoznačný štatút a je stále považovaná za zoskupenie štátov, hoci napr. spoločná mena Euro ukazuje, že Európska únia má už dnes základné charakteristiky štátu.

Ako najsilnejšia ekonomika sveta je dnes uvádzaná ekonomika USA, nasledovaná Čínou. V skutočnosti od roku 2007 je najsilnejšou ekonomikou sveta ekonomika Európskej únie. Až za ňou nasledujú USA a Čína.

Podľa ročenky CIA World Factbook ekonomika Európskej únie v roku 2011 vyprodukovala 15.48 triliónov amerických dolárov tovarov a služieb, zatiaľ čo ekonomika USA 15.08 triliónov amerických dolárov¹.

Jednotná európska mena Euro úspešne konkuruje americkému doláru, aj keď americký dolár ostáva svetovou rezervnou menou.

Čo sa týka výkonnosti ekonomiky, ekonomiku Európskej únie ako celok môžeme zaradiť medzi ekonomiky Tretej vlny čiže ekonomiky informačnej spoločnosti rovnako ako ekonomiky väčšiny krajín Európskej únie patria medzi ekonomiky Tretej vlny čiže ekonomiky informačnej spoločnosti s výnimkou novoprijatých postkomunistických krajín vrátane Slovenskej republiky.

Európska únia vo vzťahu k zahraničiu si ponecháva niektoré atribúty zoskupenia štátov ako napr. zastúpenie v Rade bezpečnosti OSN Európska únia stále nemá a sú v nej zastúpené jednotlivé európske krajiny.

Európska únia má riadiacu štruktúru pozostávajúcu z Európskej komisie, Európskej rady a Európskeho parlamentu.

Európska únia nemá takisto vlastnú armádu a ani políciu, ktoré by mali právomoci armády a polície jednotného štátu.

Európska únia postupne prechádza na jednotný jazyk, ktorým bude anglický jazyk, zatiaľ sú úradnými jazykmi všetky jazyky členských krajín a základné dokumenty sú prekladané do všetkých jazykov.

Vízie budúcnosti Európy

Budúcnosťou Európy sa vo svojich publikáciách zaoberalo desiatky rôznych mysliteľov, ktorí v rôznej podobe túto budúcnosť spodobili. O možnej podobe zjednotenej Európy hovorili Richard N. Coudenhove-Kalergi², Guy Verhofstadt³, Johan Galtung⁴, Jeremy Rifkin⁵, T. R. Reid⁶, Mark Leonard⁷, Franz Josef Radermacher⁸, George Friedman⁹ a ďalší.

Rakúsky politik, filozof a vizionár Richard N. Coudenhove-Kalergi vytvoril koncept Pan-Európy, ktorý prezentoval vo svojej knihe Pan-Európa¹⁰ a zároveň sa stal zakladateľom paneurópskeho hnutia. Tento koncept Pan-Európy výrazne ovplyvnil proces vytvárania Európskej únie a jej inštitúcií.

¹ The World Factbook. CIA, 2011, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

² Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1993): Pan-Europa. Paneuropa Praha s. r. o., Praha

³ Verhofstadt, Guy (2006): The United States of Europe. Federal Trust for Education and Research, London, United Kingdom

⁴ Galtung, Johan (1993): Eurotopia. Die Zukunft eines Kontinents. Promedia Verlag, Wien

⁵ Rifkin, Jeremy: The European Dream. How Europe's Vision of the Future is Quietly Eclipsing the American Dream. Jeremy P. Tarcher / Penguin, New York, New York

⁶ Reid, T. R. (2004): The United States of Europe. The New Superpower and the End of American Supremacy. Penguin Press, Penguin Group Inc. New York, New York

⁷ Leonard, Mark (2005): Why Europe Will Run the 21st Century. Public Affairs, Perseus Books Group, New York, New York

⁸ Radermacher, Franz Josef-Riegler, Josef-Weiger, Hubert (2011): Okosoziale Marktwirtschaft. Historie, Programm und Perspektive eines zukunftsfähigen globalen Wirtschaftsystems. Mit einem Vorwort von Klaus Topfer. Oekom Verlag, München, Radermacher, Franz Josef-Beyers, Bert (2011): Welt mit Zukunft. Die Okosoziale Perspektive. Murmann Verlag GmbH, Hamburg

⁹ Friedman, George (2011): The Next Decade. Where We've Been...and Where We're Going. Doubleday, New York, New York, Friedman, George (2009): The Next 100 Years. A Forecast for the 21st Century. Doubleday, New York, New York

¹⁰ Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1993): Pan-Europa. Paneuropa Praha s. r. o., Praha

Belgický politik Guy Verhofstadt hovoril o potrebe vytvorenia Spojených štátov európskych¹¹. Verhofstadt upozorňuje na potrebu dotvorenia základných inštitúcií Európskej únie, a to tak aby sa Európska únia stala rovnocenným globálnym hráčom.

Jeremy Rifkin¹², Franz Josef Radermacher¹³, Mark Leonard¹⁴ a ďalší poukazovali na sociálnu dimenziu európskeho modelu, ktorá môže znamenať inšpiráciu pre okolitý svet a predstavuje konkurenčnú výhodu v podobe dlhodobej stability napr. v porovnaní s americkým modelom.

Americký ekonóm a futuroológ Jeremy Rifkin tvrdí, že Európsky sen v podobe európskeho sociálneho modelu postupne nahradí americký sen¹⁵. Rifkin pôsobil vo funkcii poradcu predsedu Európskej komisie Romana Prodiho.

Franz Josef Radermacher považuje za najpriateľnejší model pre Európu eko-sociálnu trhovú ekonomiku¹⁶. Tento ekonomický model je postavený na rovnováhe medzi ekológiou, sociálnym rozvojom a trhom.

Prognózy budúcnosti Európy

Budúcnosťou Európy sa zaoberá niekoľko desiatok prognóz, ktoré sú v prevažnej väčšine spracované v podobe scenárov a zahrňujú možné podoby budúcej Európy resp. Európskej únie.

Projekcie ekonomického vývoja Európy resp. jednotlivých krajín Európy sú spracované väčšinou medzinárodnými finančnými a analytickými inštitúciami a ich závery sú preberané do jednotlivých prognóz.

Prognózy budúcnosti Európy sú spracovávané nasledovnými inštitúciami:

- Medzinárodné finančné inštitúcie – Svetová banka, Medzinárodný menový fond, Svetová obchodná organizácia pravidelne spracovávajú krátkodobé, strednodobé a dlhodobé prognózy týkajúce sa budúcnosti Európy a jej jednotlivých krajín. Tieto majú podobu samostatných správ a publikácií alebo sú súčasťou publikácií zaoberajúcich sa budúcim vývojom globálnej ekonomiky.
- Európske inštitúcie spracovávajú prognózy budúcnosti Európy resp. Európskej únie najmä pre potreby riadiacich štruktúr Európskej únie, a to najmä Európskej komisie, ktorá vypracovávanie takýchto takisto financuje. Príkladom je European Union Institut for Security Studies¹⁷, Reflection Group on the Future of EU 2030¹⁸. Budúci ekonomický, politický a spoločenský vývoj Európy je tiež rozpracovaný v dlhodobých strategických materiáloch Európskej komisie ako Lisabonská stratégia alebo Európa 2020¹⁹.
- Výskumné, analytické a prognostické inštitúcie jednotlivých európskych krajín vypracovávajú vlastné prognózy týkajúce sa budúcnosti Európy resp. Európskej únie. Príkladom sú v Londýne sídliaca

¹¹ Verhofstadt, Guy (2006): The United States of Europe. Federal Trust for Education and Research, London, United Kingdom

¹² Rifkin, Jeremy (2004): The European Dream. How Europe's Vision of the Future is Quietly Eclipsing the American Dream. Jeremy P. Tarcher / Penguin, New York, New York

¹³ Radermacher, Franz Josef-Riegler, Josef-Weiger, Hubert (2011): Okosoziale Marktwirtschaft. Historie, Programm und Perspektive eines zukunftsfähigen globalen Wirtschaftsystems. Mit einem Vorwort von Klaus Topfer. Oekom Verlag, Munchen, Radermacher, Franz Josef-Beyers, Bert (2011): Welt mit Zukunft. Die Okosoziale Perspektive. Murmann Verlag GmbH, Hamburg, Radermacher Franz Josef-Global Marshall Plan Initiative (editors) (2004): Global Marshall Plan. A Planetary Contract. For a worldwide Eco-Social Market Economy. Global Marshall Plan Foundation, Hamburg, July 2004

¹⁴ Leonard, Mark (2005): Why Europe Will Run the 21st Century. Public Affairs, Perseus Books Group, New York, New York

¹⁵ Rifkin, Jeremy: The European Dream. How Europe's Vision of the Future is Quietly Eclipsing the American Dream. Jeremy P. Tarcher / Penguin, New York, New York

¹⁶ Radermacher, Franz Josef-Riegler, Josef-Weiger, Hubert (2011): Okosoziale Marktwirtschaft. Historie, Programm und Perspektive eines zukunftsfähigen globalen Wirtschaftsystems. Mit einem Vorwort von Klaus Topfer. Oekom Verlag, Munchen, Radermacher, Franz Josef-Beyers, Bert (2011): Welt mit Zukunft. Die Okosoziale Perspektive. Murmann Verlag GmbH, Hamburg, Radermacher Franz Josef-Global Marshall Plan Initiative (editors) (2004): Global Marshall Plan. A Planetary Contract. For a worldwide Eco-Social Market Economy. Global Marshall Plan Foundation, Hamburg, July 2004

¹⁷ Global Governance 2025: A Critical Juncture. National Intelligence Council, Washington, D. C., European Union Institute for Security Studies, Paris, September 2010, Gnesotto, Nicole-Grevi, Giovanni (2006): The New Global Puzzle. What World for the EU in 2025 ? Directed by Nicole Gnesotto and Giovanni Grevi. European Union Institut for Security Studies, Paris

¹⁸ Reflection Group on the Future of the EU 2030 (2010): Project Europe 2030. Challenges and Opportunities. A Report to the European Council by the Reflection Group on the Future of the EU 2030. European Union, General Secretariat of the Council, Publications Office of the European Union, Luxembourg, May 2010

¹⁹ European Commission (2010): Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission

European Council on Foreign Relations²⁰, Centre for European Reform²¹ alebo Foreign Policy Center²². Projekt budúcnosti Európy je súčasťou publikácií Global Marshall Plan Initiative²³.

- Americké inštitúcie spracovávajú svoje vlastné prognózy budúcnosti Európy alebo spolupracujú s európskymi inštitúciami na vypracovávaní svojich vlastných prognóz budúcnosti Európy. Prognózy budúcnosti Európy boli spracované CIA²⁴, súkromnou spravodajskou službou Stratfor²⁵, Centrom pre strategické a medzinárodné štúdie CSIS, Brookings Institution²⁶ a ďalšími inštitúciami.

Základné charakteristiky alternatívnych scenárov

Základné charakteristiky alternatívnych scenárov budúceho vývoja Európy sa zameriavajú na kľúčové oblasti ekonomiky a spoločnosti rovnako ako aj na možné problematické oblasti, ktoré by mohli viesť k problémom vo vnútri Európskej únie alebo vo vzťahu k okolitým krajinám alebo by mali negatívne dopady na svetovú ekonomiku a medzinárodnú stabilitu:

- Politická moc - scenáre uvažujú s vytvorením politického systému charakteristického pre fungujúci štát a postupnou premenou tohto systému na systém podobný USA
- Spoločenský systém – scenáre uvažujú o možnej štrukturácii spoločenského systému a jeho dotvorení buď do podoby demokracie, fungujúcej parlamentnej demokracie na úrovni EÚ alebo s obnovením nedemokratických systémov rôzneho druhu v jednotlivých štátoch v prípade neúspech európskych integračných procesov
- Konštitučný systém – scenáre uvažujú s Európskou úniou ako s trhovým štátom v manažérskej podobe s jeho špecifickými podobami na úrovni Európskej únie a na úrovni národných štátov
- Ekonomický systém – scenáre uvažujú s Európou ako s eko-sociálnou trhovou ekonomikou, ktorá by mala byť stabilnejšia v rámci svetovej ekonomiky ako súčasný americký alebo čínsky model ekonomiky
- Organizácia – scenáre počítajú s kombináciou sieťovej a hierarchickej štruktúry, pričom najmä sieťové štruktúry by mali byť výhodou Európy v porovnaní s ostatnými krajinami sveta, siete charakteristické najmä pre šedú resp. tieňovú ekonomiku sú brané do úvahy v prípade neúspechu európskych integračných procesov
- Technológia – scenáre berú do úvahy skutočnosť, že Európska únia ako celok je ekonomikou Tretej vlny a dominantnou technológiou je technológia informačná
- Konkurencieschopnosť – scenáre uvažujú s modelom eko-sociálnej trhovej ekonomiky ako s modelom, ktorý je schopný zabezpečiť konkurencieschopnosť Európy v dlhých časových horizontoch
- Internet – scenáre uvažujú s potrebou rastu vybavenosti Internetom a informačnými technológiami ako základnou podmienkou konkurencieschopnosti v globálnej ekonomike
- Demografia – scenáre uvažujú v prípade úspešnej integrácie s postupným oživením demografického rastu resp. zastavením demografického úpadku

²⁰ Krastev, Ivan-Leonard, Mark with Bechev, Dimitar-Kobzova, Jana-Wilson, Andrew (2010): The Spectre of a Multipolar Europe. European Council on Foreign Relations, London, United Kingdom

²¹ Leonard, Mark (2007): Divided world: The struggle for primacy in 2020. EU 2020 essay. Centre for European Reform, London

²² Leonard, Mark (editor) (2002): Re-Ordering the World. The Long-Term Implications of 11 september. Foreword by Tony Blair. The Foreign Policy Centre, London, United Kingdom

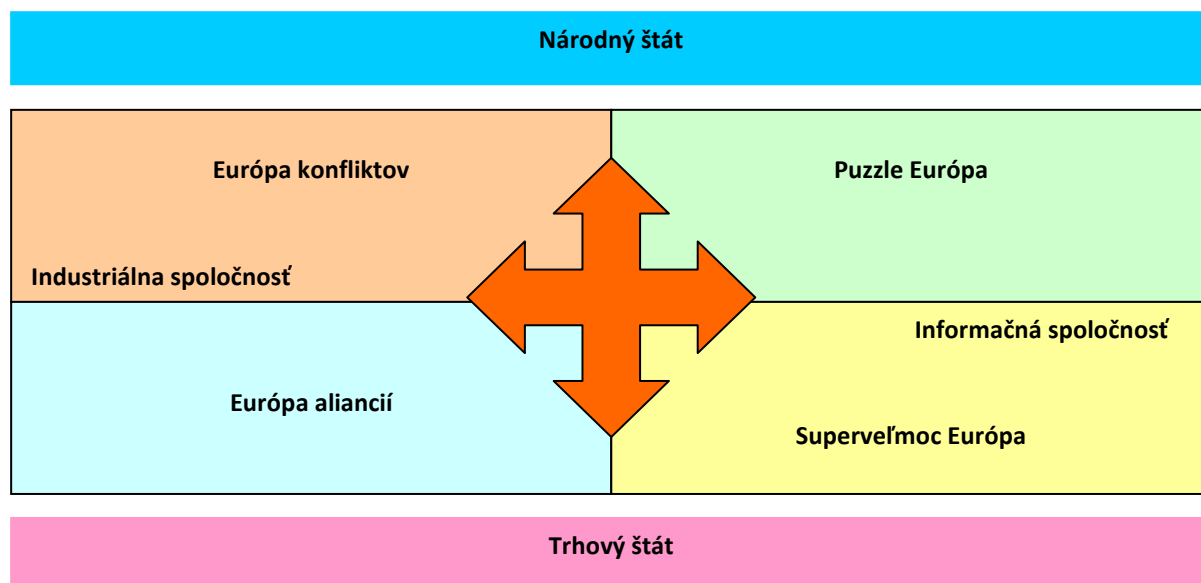
²³ Radermacher Franz Josef-Global Marshall Plan Initiative (editors) (2004): Global Marshall Plan. A Planetary Contract. For a worldwide Eco-Social Market Economy. Global Marshall Plan Foundation, Hamburg, July 2004

²⁴ Global Governance 2025: A Critical Juncture. National Intelligence Council, Washington, D. C., European Union Institute for Security Studies, Paris, September 2010, Global Trends 2025: A Transformed World. National Intelligence Council, Washington, D. C. November 2008, Mapping the Global Future. Report of the National Intelligence Council's 2020 Project Based on Consultations With Nongovernmental Experts around the World. Foreword by Robert L. Hutchings. National Intelligence Council, Washington, D. C., December 2004, Global Trends 2015. A Dialogue About the Future With Nongovernment Experts. National Intelligence Council, Washington, D.C. 2000, Global Trends 2010. Revised Edition. National Intelligence Council, Washington, D. C., November 1997

²⁵ Decade Forecast: 2010 – 2020. STRATFOR Global Intelligence, STRATFOR, Austin, Texas, January 21, 2010, Decade Forecast: 2005 – 2015. STRATFOR Global Intelligence, STRATFOR, Austin, Texas, February 7, 2005, Decade Forecast: 2000 – 2010: A New Era In A Traditional World. STRATFOR, Austin, Texas, January 1, 2000, Friedman, George (2011): The Next Decade. Where We've Been...and Where We're Going. Doubleday, New York, New York, Friedman, George (2009): The Next 100 Years. A Forecast for the 21st Century. Doubleday, New York, New York

²⁶ Benjamin, Daniel (editor) (2010): Europe 2030. Brookings Institution Press, Washington, D.C.

Európa 2036 – Alternatívne scenáre

◆◆ Scenár Puzzle Európa

Základná charakteristika

Scenár Puzzle Európa popisuje vývoj Európy v súčasnej podobe. Jednotlivé členské krajiny nie sú schopné dohodnúť sa na ďalšej integrácii Európy. Európa sa skladá z veľkého množstva štátov, ktoré si robia vlastné politiky, vzájomne si konkurujú, niektoré majú spoločnú menu Euro, iné majú vlastnú menu. Ostávajú výrazné rozdiely vo vybavení modernými technológiami. Rovnako ostávajú výrazné rozdiely v životnej úrovni obyvateľstva jednotlivých krajín, v systémoch dôchodkového a sociálneho zabezpečenia.

Vo vyspelých krajinách sa presadzuje model eko-sociálnej trhovej ekonomiky a demokracia sa stáva viac participatívnu. V menej vyspelých krajinách najmä postkomunistického sveta dominujú politiky založené na sociálnom darwinizme, čo je spojené s nefungovaním systému demokracie a rastom moci miestnej oligarchie.

Tento scenár je málo pravdepodobný. Súčasná podoba Euópskej únie sa bude postupne transformovať do podoby Spojených štátov Európskych v podobe scenára Superveľmoc Európa alebo sa bude dezintegrovať do podoby scenárov Európa aliancií alebo Európa konfliktov.

Za určitých podmienok je tento scenár v rozličných modifikáciach možný v časovom horizonte budúcich desiatich rokov.

Charakteristiky politického a spoločenského systému

Politický systém: Európska komisia, Rada Európy, Európsky parlament, prezident, európska byrokracia, národné vlády, limitovaná národná suverenita

Medzinárodné vzťahy: národné štáty členom OSN a medzinárodných organizácií

Spoločnosť: informačná spoločnosť

Ekonomický systém: eko-sociálna trhovú ekonomika, nová ekonomika informačnej spoločnosti

Meny: Euro, národné meny

Organizácia: európske hierarchie, európske siete, národné hierarchie, národné siete

Technológia: technológia informačnej spoločnosti

Konkurencieschopnosť: čiastočne globálna konkurencieschopnosť

Internet: on-line podľa vyspelosti ekonomík

Demografia: stagnácia, pomalý pokles

Bezpečnosť: európsky bezpečnostný systém, národné bezpečnostné systémy

Obrana: európsky obranný systém, národné armády

Sloboda prejavu: garantovaná

Kultúra: kultúrna diverzita

Jazyk: anglický, jazyky národných kultúr

Životné prostredie: čiastočný udržateľný rozvoj

◆◆ Scenár Európa konfliktov

Základná charakteristika

Scenár Európa konfliktov ráta s postupnou dezintegráciou súčasnej podoby Európskej únie. Rozpadá sa Eurozóna, viaceré krajiny sú vylúčené z Eurozóny alebo z nej postupne vystupujú. Tieto krajiny prechádzajú na svoje pôvodné meny, čo je doprevádzané prudkým a rýchlym poklesom životnej úrovne obyvateľstva. Vytvára sa jadro Európskej únie, ktoré tvoria vyspelé krajiny.

Menej vyspelé krajiny sa postupne z Európskej únie vyčleňujú. Fungujúca demokracia ostáva zachovaná v krajinách jadra Európskej únie. V menej vyspelých krajinách je pokles životnej úrovne obyvateľstva spojený s postupným obnovovaním autoritárskych režimov, vytvárajúcich sa najmä na báze oligarchických štruktúr. Dochádza k porušovaniu základných ľudských práv. Ekonomický systém v týchto krajinách funguje na báze sociálneho darwinizmu.

Vznikajú konflikty medzi jednotlivými štátmi a takisto konflikty v rámci jednotlivých štátov. Ožíva nacionalizmus a vedú sa spory o územia, ktoré môžu mať podobu aj vojenských konfliktov alebo občianskych vojen. Krajnou alternatívou vývoja v rámci tohto scenára je vypuknutie celoeurópskeho vojenského konfliktu, ktorý môže opäť smerovať celosvetovému vojenskému konfliktu.

Tento scenár by znamenal spustošenie Európa a jej definitívny koniec ako fungujúcej demokracie.

Tento scenár je málo pravdepodobný. Je možný iba za špecifických podmienok negatívneho vývoja globálnej ekonomiky a svetového trhu rovnako ako aj v prípade zasahovania do vývoja Európy inej svetovej mocnosti.

Charakteristiky politického a spoločenského systému

Politický systém: medzinárodné dohody, národné vlády, národná suverenita

Medzinárodné vzťahy: národné štáty členom OSN a medzinárodných organizácií

Spoločnosť: industriálna spoločnosť, informačná spoločnosť podľa vyspelosti krajín

Ekonomický systém: industriálna ekonomika, trh, nová ekonomika informačnej spoločnosti podľa vyspelosti

Mena: národné meny

Organizácia: národné hierarchie, siete organizovaného zločinu

Technológia: industriálna technológia, čiastočne technológia informačnej spoločnosti

Konkurencieschopnosť: čiastočne

Internet: on-line podľa vyspelosti krajín

Demografia: pokles, starnutie obyvateľstva

Bezpečnosť: národné bezpečnostné systémy

Obrana: národné armády

Kultúra: kultúrna diverzita, boj kultúr

Jazyk: jazyky národných kultúr

Životné prostredie: čiastočný kolaps

◆◆ Scenár Superveľmoc Európa

Základná charakteristika scenára

Scenár Superveľmoc Európa je najpravdepodobnejším a zároveň najžiadúcejším scenárom vývoja Európy. Tento scenár počíta s pokračovaním európskych integračných procesov a postupným vytvorením Spojených štátov európskych, ktoré by fungovali na podobných princípoch ako Spojené štáty americké. Jednotlivé členské krajiny Európskej únie postupne prechádzajú na spoločnú menu Euro.

Pod vonkajším tlakom vývoja globálnej ekonomiky a svetového trhu sú členské štáty Európskej únie nútené vytvoriť jednotnú vládu, funkčný parlament a ostatné funkčné zložky štátu. Postupne sa vytvára európska armáda v podobe európskych obranných síl rovnako ako aj európske bezpečnostné štruktúry.

Základným ekonomickým modelom Spojených štátov Európskych je model eko-sociálnej trhovej ekonomiky, ktorý je realizovaný vo všetkých členských krajinách. Tento ekonomický model umožní postupné zvyšovanie životnej úrovne v menej vyspelých a v nových členských krajinách a jej postupné približovanie životnej úrovni vo vyspelých krajinách.

Politickým systémom Spojených štátov európskych je fungujúca parlamentná demokracia v výrazným zastúpením prvkov demokracie.

Spojené štáty európske sa postupne stávajú dominantnou supervelmocou s prítlačivým ekonomickým modelom, ktorý je v dlhších časových horizontoch stabilnejší a konkurencieschopnejší. Tento ekonomický model napomáha postupnej stabilizácii globálnej ekonomiky a svetového trhu a stáva sa funkčnou brzdou deštruktívneho pôsobenia neregulovaných trhových síl.

Tento scenár je najpravdepodobnejší, pričom pravdepodobnosť jeho realizácie do roku 2036 sa pohybuje asi okolo 85 %. Zároveň je tento scenár najviac žiadúci.

Charakteristiky politického a spoločenského systému

Politický systém: federalizmus, parlamentná demokracia, vláda, parlament, prezident, regionálne vlády

Medzinárodné vzťahy: Spojené štáty európske členom OSN a medzinárodných organizácií

Spoločnosť: informačná spoločnosť

Ekonomický systém: eko-sociálna trhovú ekonomika, nová ekonomika informačnej spoločnosti

Mena: Euro

Organizácia: mix hierarchií a sietí, európske siete, národné siete

Technológia: technológia informačnej spoločnosti

Konkurencieschopnosť: globálna konkurencieschopnosť

Internet: vysoká penetrácia

Demografia: stagnácia, pomalé obnovenie rastu

Bezpečnosť: európsky bezpečnostný systém

Obrana: európska armáda

Sloboda prejavu: garantovaná ústavou

Kultúra: kultúrna diverzita

Jazyk: anglický, jazyky národných kultúr

Životné prostredie: udržateľný rozvoj

◆◆ Scenár Európa aliancií

Základná charakteristika scenára

Scenár Európa aliancií počíta s postupnou dezintegráciou súčasnej podoby Európskej únie. Viaceré členské krajiny vystupujú z Eurozóny alebo sú z nej vylúčené a prechádzajú naspäť na svoje pôvodné meny. Členské krajiny Európskej únie nie sú schopné sa dohodnúť na ďalšej integrácii. Vytvárajú sa bloky a aliancie jednotlivých štátov s rastúcim potenciálom konfliktov medzi nimi. Jednotlivé aliancie štátov sa vytvárajú buď na historickom princípe, na národnostnom princípe, na teritoriálnom princípe alebo na báze spoločnej výkonnosti jednotlivých ekonomík.

Vytvárané aliancie štátov si vytvárajú vlastné ekonomické zóny resp. spoločný trh, vlastné obranné a bezpečnostné systémy a vlastné inštitúcie pre obhajobu záujmov voči iným štátom a alianciám. V jednotlivých krajinách môže dochádzať k obnove autoritárskych režimov. Vzrastá nacionalizmus. Vzrastá pravdepodobnosť vzniku konfliktov o teritória a o trhy, a to aj v podobe vojenských konfliktov.

V menej vyspelých krajinách sa dominantnými stávajú ekonomické systémy postavené na princípoch sociálneho darwinizmu. Vo vyspelejších krajinách dominantným ekonomickým systémom je model eko-sociálnej trhovej ekonomiky.

Európa sa opäť stáva rozdelenou a je pravdepodobné jej rozdelenie malými železnými oponami.

Tento scenár je málo pravdepodobný. Jeho realizácia je možná v prípade kombinácie neúspechu európskych integračných procesov a negatívneho vývoja globálnej ekonomiky a svetového trhu.

Charakteristiky politického a spoločenského systému

Politický systém: aliancie národných štátov, národné vlády, národná suverenita

Medzinárodné vzťahy: národné štáty členom OSN a medzinárodných organizácií, aliancie národných štátov ako medzinárodný hráč

Spoločnosť: industriálna spoločnosť, informačná spoločnosť podľa vyspelosti

Ekonomický systém: industriálna ekonomika, trh, nová ekonomika informačnej spoločnosti podľa vyspelosti

Mena: národné meny

Organizácia: národné hierarchie, hierarchie aliancií

Technológia: industriálne technológie, čiastočne technológia informačnej spoločnosti

Konkurenčná schopnosť: čiastočne

Internet: on-line podľa vyspelosti

Demografia: pokles, starnutie obyvateľstva

Bezpečnosť: európsky bezpečnostný systém

Obrana: národné armády, obranné zoskupenia aliancií

Kultúra: kultúrna diverzita, boj kultúr

Jazyk: jazyky národných kultúr

Životné prostredie: čiastočný kolaps

♦♦ Európa 2036 - Scenáre divokých kariet

Scenáre divokých kariet sú málo pravdepodobné udalosti, ktorých uskutočnenie by však malo zásadný vplyv a rozsiahle dopady na budúci vývoj Európy vo všetkých oblastiach.

Tieto scenáre by mohli narušiť súčasné európske integračné procesy a prípadná realizácia takýchto scenárov by mohla viesť až k novej dezintegrácii Európy príp. k opätovnému vyvolaniu vojnového konfliktu svetového rozsahu.

Scenáre divokých kariet, ktoré by mohli narušiť predpokladaný vývoj Európy v období do roku 2036 zahrňujú širokú škálu málo pravdepodobných udalostí, ktoré môžu zahŕňať:

- Ekonomický konflikt s USA
- Ekonomický konflikt s Čínou
- Vojenský konflikt medzi členskými štátmi Európskej únie
- Vojenský konflikt s Ruskom
- Vojenský konflikt s islamskými krajinami
- Vojenský konflikt s krajinami severnej Afriky
- Jadrový konflikt s dosahom na územie Európy
- Vnútoraná občianska vojna v regióne Európy
- Teroristický útok väčších rozmerov na území Európy
- Odtrhnutie členských štátov a dezintegrácia Európskej únie
- Nezládnuteľný príliv emigrantov z Afriky alebo Ázie v dôsledku vojnového konfliktu alebo prírodnej katastrofy
- Rozpad eurozóny
- Prerušenie dodávok ropy a plynu z Ruska
- Ropná kríza
- Jadrová explózia v priemyselných alebo mocenských centrách
- Priemyselná katastrofa väčšieho rozsahu
- Kolaps základnej infraštruktúry
- Prírodná katastrofa
- Pandémia európskeho alebo svetového rozsahu

ZÁVER

Budúcnosť Európy bude pravdepodobne budúcnosťou novej európskej supervelmoci, ktorá vytvorí podmienky pre mierovú koexistenciu jednotlivých národov Európy a zároveň vytvorí nový model ekonomiky, ktorý umožní mať Európe dominantné postavenie v podmienkach globálnej ekonomiky a svetového trhu.

Budúcnosť Európy bude vo významnej miere ovplyvňovaná prebiehajúcou civilizácnou transformáciou a vytvárajúcim sa novým globálnym prostredím, ktoré bude určovať parametre priestoru v ktorom sa nová podoba Európy bude vytvárať.

Budúca Európa bude mať novú podobu formujúceho sa štátu informačného veku a jednotlivé národné identity budú prispievať k kultúrnej rozmanitosti Európy, ktorá bude predstavovať významnú komparatívnu výhodu vo vznikajúcej globálnej civilizácii a v prostredí globálnej ekonomiky a svetového trhu.

Pomalšie tempo vytvárania spoločných inštitúcií a právnych, spoločenských a ekonomických systémov Európskej únie v porovnaní s rýchlym tempom napredovania napr. Číny sa postupom času môže premietnuť do väčšej stability ekonomického, spoločenského a politického systému Európskej únie.

Európa ako dominantná svetová superveľmoc predstavuje najpravdepodobnejší a zároveň najžiaducejší scenár budúceho vývoja Európskej únie. Realizácia takéhoto scenára by prispela k stabilizácii vytvárajúceho sa systému globálnej civilizácie a umožnila by vytvorenie etickej, sociálnej a humánnej dimenzie súčasného systému globálnej ekonomiky a svetového trhu. Realizácia takéhoto scenára by umožnila vytvorenie nového modelu eko-sociálnej trhovej ekonomiky, ktorý by umožnil väčšiu stabilitu vytvárajúcej sa ekonomiky informačného veku.

Po dvoch svetových konfliktoch by tak Európa prispela svetu ekonomickým a spoločenským systémom postaveným na princípoch spravodlivosti, etiky a humanizmu.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- (1) Alber, Andrus-Boisgrollier, Nicolas de-Kourkoumelis, Dimitris-Micallef, Robert-Stadler, Franz (2006): Does Europe Have Something to Offer the World ? In: The Fletcher Forum of World Affairs. Summer 2006, Vol 30:2, The Fletcher School, Tufts University, Medford, Maryland
- (2) Benjamin, Daniel (editor) (2010): Europe 2030. Brookings Institution Press, Washington, D.C.
- (3) Bobbitt, Philip C. (2003): The Shield of Achilles. War, Peace, and the Course of History. Alfred A. Knopf, A Division of Random House, Inc., New York 2002, Anchor Books, A Division of Random House, Inc., New York
- (4) Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1993): Pan-Evropa. Panevropa Praha s. r. o., Praha
- (5) Decade Forecast: 2010 – 2020. STRATFOR Global Intelligence, STRATFOR, Austin, Texas, January 21, 2010
- (6) Decade Forecast: 2005 – 2015. STRATFOR Global Intelligence, STRATFOR, Austin, Texas, February 7, 2005
- (7) Decade Forecast: 2000 – 2010: A New Era In A Traditional World. STRATFOR, Austin, Texas, January 1, 2000
- (8) European Commission (2010): Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission
- (9) Friedman, George (2011): The Next Decade. Where We've Been...and Where We're Going. Doubleday, New York, New York
- (10) Friedman, George (2009): The Next 100 Years. A Forecast for the 21st Century. Doubleday, New York, New York
- (11) Galtung, Johan (1993): Eurotopia. Die Zukunft eines Kontinents. Promedia Verlag, Wien
- (12) Global Governance 2025: A Critical Juncture. National Intelligence Council, Washington, D. C., European Union Institute for Security Studies, Paris, September 2010
- (13) Global Trends 2025: A Transformed World. National Intelligence Council, Washington, D. C. November 2008
- (14) Global Trends 2015. A Dialogue About the Future With Nongovernment Experts. National Intelligence Council, Washington, D.C. 2000
- (15) Global Trends 2010. Revised Edition. National Intelligence Council, Washington, D. C., November 1997
- (16) Gnesotto, Nicole-Grevi, Giovanni (2006): The New Global Puzzle. What World for the EU in 2025 ? Directed by Nicole Gnesotto and Giovanni Grevi. European Union Institut for Security Studies, Paris
- (17) Klinec, Ivan (2010): Podstata a strategický rozmer vládnutia v informačnom veku. Rozprava OFS a FMV VŠE Praha Porozumění praxi vládnutí a možnosti jejího výzkumu, Praha 26. 11. 2010, ppt prezentácia
- (18) Klinec, Ivan (2010): Budúce podoby ekonomických systémov. Konferencia Budúce podoby ekonomických systémov, Slovenská asociácia pre Rímsky klub, The Club of Rome – European Support Center, Ekonomický ústav SAV, Bratislava 25. 11. 2010, ppt prezentácia

- (19) Klinec, Ivan (2010): Svet 2033 – Nové globálne prostredie pre informačný vek. In: Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editori) (2010): Koncipování budoucnosti v Evropě 2008. Sborník příspěvku z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2008 pořádaného Občanskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, 2010, ISBN 978-80-903440-1-3, str. 13-28
- (20) Klinec, Ivan (2009): Svet 2034. Alternatívne scenáre budúceho vývoja spoločnosti a civilizácie. Ekonomický ústav SAV, Bratislava, ppt prezentácia
- (21) Krastev, Ivan-Leonard, Mark with Bechev, Dimitar-Kobzova, Jana-Wilson, Andrew (2010): The Spectre of a Multipolar Europe. European Council on Foreign Relations, London, United Kingdom
- (22) Krastev, Ivan-Leonard, Mark (2007): New World Order: The Balance of Soft Power and the Rise of Herbivorous Powers. Policy Brief. European Council on Foreign Relations, London, United Kingdom, 24. october 2007
- (23) Leonard, Mark (2007): Divided world: The struggle for primacy in 2020. EU 2020 essay. Centre for European Reform, London
- (24) Leonard, Mark (2005): Why Europe Will Run the 21st Century. Public Affairs, Perseus Books Group, New York, New York
- (25) Leonard, Mark (editor) (2002): Re-Ordering the World. The Long-Term Implications of 11 september. Foreword by Tony Blair. The Foreign Policy Centre, London, United Kingdom
- (26) Leonard, Mark (editor) (2002): Re-Ordering the World. The Foreign Policy Centre, London, United Kingdom
- (27) Mapping the Global Future. Report of the National Intelligence Council's 2020 Project Based on Consultations With Nongovernmental Experts around the World. Foreword by Robert L. Hutchings. National Intelligence Council, Washington, D. C., December 2004
- (28) Nadolny, Andrzej J.-Schauer, Thomas (editors) (2007): The Future of Europe. Sustainable Development and Economic Growth ? Proceedings of the International Symposium. Vienna, September 12-13, 2007. Scientific Centre of the Polish Academy of Sciences in Vienna, Vienna
- (29) Radermacher, Franz Josef-Riegler, Josef-Weiger, Hubert (2011): Okosoziale Marktwirtschaft. Historie, Programm und Perspektive eines zukunftsfähigen globalen Wirtschaftsystems. Mit einem Vorwort von Klaus Topfer. Oekom Verlag, Munchen
- (30) Radermacher, Franz Josef-Beyers, Bert (2011): Welt mit Zukunft. Die Okosoziale Perspektive. Murmann Verlag GmbH, Hamburg
- (31) Radermacher Franz Josef-Global Marshall Plan Initiative (editors) (2004): Global Marshall Plan. A Planetary Contract. For a worldwide Eco-Social Market Economy. Global Marshall Plan Foundation, Hamburg, July 2004
- (32) Reflection Group on the Future of the EU 2030 (2010): Project Europe 2030. Challenges and Opportunities. A Report to the European Council by the Reflection Group on the Future of the EU 2030. European Union, General Secretariat of the Council, Publications Office of the European Union, Luxembourg, May 2010
- (33) Reid, T. R. (2004): The United States of Europe. The New Superpower and the End of American Supremacy. Penguin Press, Penguin Group Inc. New York, New York
- (34) Rifkin, Jeremy (2004): The European Dream. How Europe's Vision of the Future is Quietly Eclipsing the American Dream. Jeremy P. Tarcher / Penguin, New York, New York
- (35) Schwartz, Peter-Randall, Doug (2003): An Abrupt Climate Change Scenario and Its Implications for United States National Security. U.S. Department of Defense, Washington, D.C., USA, October 2003
- (36) Thatcherová, Margaret (2003): Umění vládnout. Strategie pro svět v pohybu. PROSTOR, Praha
- (37) The World Factbook. CIA, 2011, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
- (38) Toffler, Alvin (1990): Powershift. Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century. Bantam Books, New York
- (39) Toffler, Alvin (1980): The Third Wave. William Morrow and Company, Inc., New York
- (40) Toffler, Alvin (1970): Future Shock. Random House, Inc., New York, New York
- (41) Treverton, Gregory F. (2005): Governing the Market State. In: Klitgaard, Robert, Light, Paul C. (editors) (2005): High-Performance Government. Structure, Leadership, Incentives. RAND Corporation, Santa Monica, California
- (42) Verhofstadt, Guy (2009): The Financial Crisis. How Europe Can Save the World. Shoehorn Media Ltd., London

- (43) Verhofstadt, Guy (2006): The United States of Europe. Federal Trust for Education and Research, London, United Kingdom

ADRESA AUTORA

Ivan KLINEC, Ing., Slovenská akadémia vied, Ekonomický ústav, Šancová 56, 811 05 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZENT

Vojtech KOLLÁR, prof. Ing., PhD., Katedra bezpečnostného manažmentu, Ústav verejnej správy, Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave, Furdekova 16, 851 04 Bratislava 5, Slovenská republika